

Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/index>

Wat Wang Tawan Tok Nakhon Si Thammarat, Thailand

pp. 13-26

บทความวิจัย

รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต
โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่*
MODEL FOR STRENGTHENING IN AN ANTI-CORRUPTION BY
ACTIVITIES AND BUDDHIST PRINCIPLES IN CHIANG MAI PROVINCE

มงคลชัย สมศรี¹, วิเศษ เสาะพบดี¹, ตระกูล ชำนาญ¹, วิรัช ภูมาศรี¹Mongkonchai Somsree¹, Wiset Sorphobdee¹, Trakoon Chamnan¹, Wirat Poomasree¹¹มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา¹Mahamakut Buddhist University Lanna Campus, Thailand¹Corresponding author E-mail: mongkolchai1218@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ 2) สร้างรูปแบบการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต ฯ และ 3) นำเสนอรูปแบบการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต ฯ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ บุคลากรจากสถาบันการศึกษาทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสามัคคีวิทยานันทน์ โรงเรียนเมตตาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุ 31-40 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี อยู่ในสายปฏิบัติงานด้านบุคลากรสนับสนุนวิชาการ เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยมากที่สุด และไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมมีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง และรูปแบบการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริตในระดับมาก 1) กระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต ฯ พบว่า ภายในสถาบันการศึกษา ไม่เคยมีการจัดอบรมหรือเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริตโดยตรง แต่ภายในองค์กรมีการจัด

กิจกรรมตามประเพณี การฟังธรรมเทศนา และมีการจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต 2) รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต พบว่า สถาบันการศึกษา องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ควรมีการพัฒนา รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ 1) รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งฯ ด้วยการส่งเสริมการจัดกิจกรรมอบรม เป็นแผนประจำปี และ 2) รูปแบบการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษา และองค์กรทางพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: รูปแบบการสร้างความเข้มแข็ง; การต่อต้านทุจริต; กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the process of strengthening anti-corruption. by using activities and Buddhist principles in Chiang Mai 2) create a model to strengthen anti-corruption; 3) to present a model to strengthen anti-corruption; a mixed method research sample selected a specific sample group. Personnel from four educational institutions, Samakkhiwittayakanthan School, Mettasuksas School, Mahachulalongkorn Rajavidyalaya University Chiang Mai Campus, Mahamakut Buddhist University Lanna Campus. The results showed that Most of them were males aged 31-40 years, graduating with a bachelor's degree. in the line of work in the field of academic support personnel Most of the university employees and has never been trained There is a level of satisfaction about the strengthening process. and a model of strengthening anti-corruption at a high level 1) The process of strengthening anti-corruption found that within educational institutions there has never been any direct training or participation in training on strengthening anti-corruption. But within the organization, there are traditional activities. listening to sermons and various projects have been established that correspond to the strengthening of anti-corruption; 2) a model of strengthening anti-corruption; There should be a model for strengthening anti-corruption. by using activities and Buddhist principles as follows: 1) Strengthening model by promoting the organization of training activities as an annual plan; and 2) a model of networking between educational institutions. and Buddhist organizations and various projects have been established that correspond to the strengthening of anti-corruption; 2) a model of strengthening anti-corruption;

There should be a model for strengthening anti-corruption. by using activities and Buddhist principles as follows: 1) Strengthening model by promoting the organization of training activities as an annual plan; and 2) a model of networking between educational institutions. and Buddhist organizations A model.

Keywords: Model for Strengthening, Anti-Corruption, Activities and Buddhist Principles

บทนำ

การทุจริตคอร์รัปชันก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของไทยอย่างรุนแรง เกิดการเร่งรัดใช้จ่ายทรัพยากรธรรมชาติ สาธารณะสมบัติ งบประมาณ ฯลฯ การกระจายรายได้และทรัพย์สินที่ไม่เป็นธรรม เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ได้เปิดเผยดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันในรัฐบาลทั่วโลก (Corruption Perception Index - CPI) ในปี 2564 ได้ 35 คะแนน ลดลงจากปี 2563 จัดอยู่ในอันดับที่ 110 ของโลก และอยู่ในอันดับที่ 5 ของ กลุ่มประเทศอาเซียน (10 ประเทศ) และอันดับที่ 16 ของกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิก (29 ประเทศ) ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย ในปี 2564 ลดลงจากปี 2063 (ประชาธิปไตยธรรมาภิบาล, 2565) นอกจากนั้น องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน ได้จัดอันดับ 10 ประเด็นคอร์รัปชันในไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ประเด็นร้อนในสังคม ประเด็นที่เกี่ยวกับความล่าช้า ประเด็นปัญหาเชิงโครงสร้าง และประเด็นที่รอการแก้ไขระยะยาว การคอร์รัปชันถือเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่ขัดขวางกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดความไม่เท่าเทียมกันในสังคมซึ่งวัดโดยความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของคนในสังคม (Chansarn, S. , 2013)

ปัจจุบันปัญหาการคอร์รัปชันในประเทศไทยมีมากขึ้นเรื่อย ๆ รัฐต้องสูญเสียเงินเป็นจำนวนหลายพันล้านบาท แม้จะมีการสร้างเครือข่ายเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันและสร้างจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันดีขึ้นในรอบ 7 ปี แต่ปัญหาคอร์รัปชันเริ่มกลับมาจากกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเข้ามา ซึ่งปัญหาจะเกิดขึ้นประเมินว่าจะรุนแรงในรอบ 3 ปี จากโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐบาล ที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนพยายามหาช่องว่างในการจ่ายใต้โต๊ะ จากผลสำรวจพบว่า ในเดือน ธ.ค. 2560 เปอร์เซนต์การจ่ายเงินเพิ่มพิเศษ หรือ การจ่ายใต้โต๊ะของเอกชนแก่หน่วยงานรัฐ และนักการเมืองเพื่อให้ได้งาน มีทิศทางเพิ่มขึ้น เฉลี่ยอยู่ที่ 5-15% ของมูลค่างบประมาณลงทุน ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยการจ่ายเงินใต้โต๊ะเท่ากับก่อนหน้านี้ที่มีการทำรัฐประหาร ในปี 2557 ซึ่งการเรียกเงินสินบนเฉลี่ย 5-15% จะทำให้เกิดความเสียหาย 1-2 แสนล้านบาท (ศิริวรรณ มนอัครมตุง, 2555)

จากรายงานผลดำเนินการกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ หน่วยงานในสังกัดหรือกำกับมีข้อร้องเรียนที่อยู่ระหว่างดำเนินการมากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย จำนวน 338 เรื่อง (ร้อยละ 24.67) กระทรวงการคลัง จำนวน 256 เรื่อง (ร้อยละ 18.69) กระทรวงทรัพยากรฯ จำนวน 197 เรื่อง (ร้อยละ 14.38) กระทรวงเกษตรฯ จำนวน 156 เรื่อง (ร้อยละ 11.39) และกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 70 เรื่อง (ร้อยละ 5.11) กลุ่มที่ 1 ข้อร้องเรียนมากกว่า 200 เรื่องขึ้นไป กรุงเทพมหานคร มีข้อร้องเรียน 748 เรื่อง (ร้อยละ 30.57) กลุ่มที่ 2 ข้อร้องเรียนตั้งแต่ 151-200 เรื่อง จังหวัดอุบลราชธานี มีข้อร้องเรียน 194 เรื่อง (ร้อยละ 8.01) กลุ่มที่ 3 ข้อร้องเรียนตั้งแต่ 51-150 เรื่อง จำนวน 4 จังหวัด (จังหวัดสุราษฎร์ธานี เชียงใหม่ มุกดาหาร และยโสธร) มีข้อร้องเรียนรวม 224 เรื่อง (ร้อยละ 9.24) และกลุ่มที่ 4 ข้อร้องเรียนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 เรื่อง จำนวน 71 จังหวัด (เช่น จังหวัดนนทบุรี นครราชสีมา อำนาจเจริญ และชลบุรี) มีข้อร้องเรียนรวม 1,257 เรื่อง (ร้อยละ 51.88) (ประชาชาติธุรกิจ, 2565) เชียงใหม่จัดอยู่ในกลุ่มที่ 3 ของจังหวัดที่มีการร้องเรียนในการทุจริต รองจากกรุงเทพมหานคร และนครราชสีมา และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตจังหวัดเชียงใหม่ มีสถิติเรื่องร้องเรียนเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับทุจริต จริยธรรม จำนวนเรื่องทั้งหมด 84 เรื่อง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่, 2564) การแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่เร่งด่วนจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ เชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีประชาชนจากทั่วโลกเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว หากปล่อยให้การทุจริตคอร์รัปชันยังเป็นปัญหาอยู่ จะนำไปสู่ภาพพจน์ที่ไม่ดีอันจะเป็นผลเสียต่อการธุรกิจหลาย ๆ อย่าง โดยเฉพาะธุรกิจการท่องเที่ยว

การสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริตนั้นจะเกิดผลได้ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นระดับชุมชนไปจนถึงระดับชาติ ซึ่งกระบวนการและวิธีการในการสร้างความเข้มแข็งในชุมชน เกิดจากการประกาศเจตนารมณ์ของสมาชิกชุมชนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตในพื้นที่ของตน ซึ่งมีการเข้าร่วมในรูปแบบจิตอาสา จนเกิดเป็นองค์กรชุมชนเพื่อต่อต้านการทุจริต ถือปัจจัยหลักของความสำเร็จ ที่ทำให้เกิดการสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชนเพื่อต่อต้านการทุจริต (ชุมแพ แสนยะบุตร และ ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ, 2560) หน่วยงานภาครัฐเองก็ต้องมีกระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาลมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) สร้างความเข้มแข็งเป็นภูมิคุ้มกันของสังคมไทย ให้ครอบคลุมภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนา

เอกชน และภาคประชาชน พร้อมทั้งสร้างพลังการขับเคลื่อนค่านิยมต่อต้านการทุจริต (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

งานวิจัยเรื่องรูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการบูรณาการศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีการจัดกิจกรรมอบรมและสร้างเครือข่ายในการ สร้างความเข้มแข็งการต่อต้านการทุจริต เพื่อให้สังคมไทยมีวินัย โปร่งใส ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตและ ยุติธรรม รวมทั้งสร้างเสริมความเข้มแข็งเป็นภูมิคุ้มกันของสังคมไทย พร้อมทั้งเพื่อสร้างพลังการขับเคลื่อนค่านิยมต่อต้านการทุจริต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเสริมความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อสร้างรูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณการ วิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม นำเสนอข้อมูลแบบบรรยายเชิงพรรณนา การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารในองค์กร อาทิ ผู้อำนวยการโรงเรียน/รองอธิการบดี รวมทั้งผู้บริหารระดับต่าง ๆ ในองค์กรที่เกี่ยวข้องจากสถาบันการศึกษาทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน โรงเรียนเมตตาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน/รองอธิการบดี รวมทั้งผู้บริหารในองค์กรที่เกี่ยวข้องจากสถาบันการศึกษาทั้ง 4 แห่ง จำนวน 135 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ประกอบกับการสนทนากลุ่ม ระดมความคิดร่วมกัน แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง ซึ่งใช้สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน/รองอธิการบดี รวมทั้งผู้บริหารในองค์กรที่เกี่ยวข้องจากสถาบันการศึกษาทั้ง 4 แห่ง การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือใน

การวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง โดยกำหนดคะแนนไว้ 5 ระดับ โดยผู้วิจัยพัฒนาแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างเสนอผู้เชี่ยวชาญ โดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) และสามารถนำไปทดสอบ (Try - Out) กับกลุ่มลักษณะที่คล้ายกัน จำนวน 30 คน จากนั้นนำความคิดของผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มประชาชนที่ไปทำการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้มีเครื่องมือวิจัยที่มีคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงคุณภาพการวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยลงภาคสนามเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการจัดทำหนังสือขออนุญาตจากผู้บริหารโครงการวิจัย ลงเก็บข้อมูลติดต่อประสานขอความร่วมมือนักสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้อำนวยการโรงเรียน/รองอธิการบดี รวมทั้งผู้บริหารในองค์กรที่เกี่ยวข้องจากสถาบันการศึกษาทั้ง 4 แห่ง โดยการนัดพบประชุมและทำการเก็บข้อมูลด้วยการบันทึกเสียงและการจดบันทึกข้อมูล และการวิจัยเชิงปริมาณการเก็บรวบรวมข้อมูล นักวิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการ ให้แบบสอบถามจำนวน 135 ชุด โดยมีหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ผลการวิจัย

1. กระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และเพศหญิงตามลำดับ มีอายุ 31-40 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี อยู่ในสายปฏิบัติงานด้านบุคลากรสนับสนุนวิชาการ และมีสถานภาพการทำงานเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยมากที่สุด มีระยะเวลาการทำงาน 1-5 ปี และ 6-10 ปี มากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม และมีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งและรูปแบบการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริตในระดับมาก ปรากฏดังตารางดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่

ที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	SD	แปลผล
1	ส่งเสริมให้บุคลากรหมั่นพิจารณาถึงความแก่ เจ็บ ตาย อยู่ตลอดเวลา	3.64	0.81	มาก
2	ส่งเสริมให้บุคลากรรู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร เป็นการฝึกสันโดษขั้นพื้นฐาน	3.69	0.80	มาก
3	ส่งเสริมให้บุคลากรหมั่นให้ทานอยู่เสมอๆ เป็นการฆ่าความตระหนี่ ความโลภในตัวเองทีละน้อย ๆ เมื่อทำบ่อย ๆ ความสันโดษจะเกิดขึ้น	3.73	0.83	มาก

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ (ต่อ)

ที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	SD	แปลผล
4	ส่งเสริมให้บุคลากรหมั่นรักษาศีล โดยเฉพาะศีล 8 ผู้ที่รักษาศีล 8 จะช่วยให้เกิดความสันโดษ เช่น ข้อ 3 ทำให้สันโดษในกามคุณ ข้อ 6 ทำให้สันโดษในเรื่องอาหาร ข้อ 7 ทำให้สันโดษในเครื่องนุ่งห่ม การแต่งตัว และข้อ 8 ทำให้สันโดษในที่อยู่อาศัย	3.71	0.80	มาก
5	ส่งเสริมให้บุคลากรหมั่นทำสมาธิเป็นประจำ สม่ำเสมอ จิตใจสงบ นุ่มนวลขึ้น ความอยากเด่น อยากดังหรืออยากได้ในทางที่ไม่ชอบก็จะค่อยๆ หายไป	3.73	0.79	มาก
6	ส่งเสริมรณรงค์ให้บุคลากรรักษาศีลห้า	3.75	0.81	มาก
7	ส่งเสริมให้บุคลากรดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.76	0.79	มาก
8	ส่งเสริมให้บุคลากรประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการ ดำรงชีวิต โดยสร้างรายได้ ลดรายจ่ายในครัวเรือนและชุมชน	3.71	0.80	มาก
9	ส่งเสริมให้บุคลากรใช้หลักโลกบาลธรรม (หิริ โอตตัปปะ) เป็นกลไกในการบูรณาการ เพื่อปลูกและปลูกจิตสำนึกของบุคคลในองค์กรให้เกิดความละเอียด และเกรงกลัวต่อผลการประพฤติดชั่ว	3.99	0.71	มาก
10	ส่งเสริมให้บุคลากรใช้หลักอภิธานียธรรม 7 เพื่อให้องค์กรเกิดความเข้มแข็ง มีความสามัคคีของหมู่คณะ ยึดหลักธรรมเป็นกลไกบูรณาการร่วมกับหลักธรรมาภิบาล ขับเคลื่อนการบริหารจัดการองค์กรให้โปร่งใส ปราศจากการทุจริตอย่างยั่งยืน	4.07	0.66	มาก
11	ปลูกฝังค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมในองค์กรให้กับบุคลากร	4.07	0.63	มาก
รวม		3.80	0.71	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$, $SD = 0.71$) ข้อที่มีค่าสูงสุด คือ ส่งเสริมให้บุคลากรใช้หลักอภิธานียธรรม 7 เพื่อให้องค์กรเกิดความเข้มแข็ง มีความสามัคคีของหมู่คณะ ยึดหลักธรรมเป็นกลไกบูรณาการร่วมกับหลักธรรมาภิบาล ขับเคลื่อนการบริหารจัดการองค์กรให้โปร่งใสปราศจากการทุจริตอย่างยั่งยืน และปลูกฝังค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมในองค์กรให้กับบุคลากร

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่

ที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	SD	แปลผล
1	สถาบันครอบครัวต้องมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.32	0.69	มาก
2	สถาบันครอบครัวต้องมีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ความ ซื่อสัตย์ความมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่อหน้าที่	4.32	0.69	มาก
3	สถาบันการศึกษาต้องมีบทบาทสำคัญในการ ปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.35	0.68	มาก
4	สถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนเยาวชนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่อหน้าที่	4.36	0.68	มาก
5	ผู้บริหารประเทศ และผู้บริหารองค์กรต้องประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการต่อต้านการทุจริต	4.39	0.66	มาก
6	สังคมมีทัศนคติ ความเชื่อ ให้การเคารพยกย่องคนดีมีคุณธรรม	4.26	0.78	มาก
7	สื่อมวลชนต้องยกย่องชมเชยผู้ที่ประพฤติดี มีคุณธรรม	4.24	0.78	มาก
8	องค์กรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการคัดเลือกบุคลากรเข้าสู่ระบบ และองค์กร	4.25	0.78	มาก
9	องค์กรต้องสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมให้กับบุคลากร	4.33	0.69	มาก
10	องค์กรต้อง จัดอบรมสัมมนา มีกลไกการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ	3.35	0.68	ปานกลาง
11	ปลูกจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และสร้างวินัยแก่ทุกภาคส่วน	4.36	0.67	มาก
12	การสร้างและใช้กลไกทางศาสนา/รัฐ/องค์กรเอกชน/ในการตรวจสอบซึ่งกันและกัน	4.35	0.68	มาก
13	กระตุ้นให้ทุกฝ่ายตระหนักต่อความดี และยินดีต่อความดีอย่างเหมาะสม	4.36	0.67	มาก
14	ตระหนักถึงความสำคัญของหลักธรรมมาภิบาล	4.37	0.66	มาก
15	การให้ความรู้ความเข้าใจและร่วมตรวจสอบองค์กรให้เกิดความโปร่งใส	4.36	0.68	มาก
16	เน้นกลไกการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนในการตรวจสอบกระบวนการดำเนินการ บริหารจัดการท้องถิ่นทุกขั้นตอน	4.36	0.68	มาก
รวม		4.06	0.62	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{x} = 4.06$, $SD = 0.62$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารประเทศและผู้บริหารองค์กรต้องประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการต่อต้านการทุจริต

ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ผู้บริหารหรือคณะกรรมการควรปฏิบัติตนอยู่ในทางสายกลางและมุ่งมั่นเพื่อพัฒนาอย่างเป็นธรรมและมีความโปร่งใส เพราะเมื่อมีจริยธรรมศีลธรรมการกระทำอันไม่พึงประสงค์ เช่น การทุจริตก็ถือเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อตนเองและสังคม 2) ผู้ปฏิบัติงานควรมีคุณธรรมจริยธรรม และมีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงาน 3) คณะบริหารควรมีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน 4) ควรมีการจัดอบรมหรือทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรให้มีความรักความสามัคคีและร่วมกันต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ 5) ควรมีการสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาในการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งในระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ

ผลวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ภายในสถาบันการศึกษา ไม่เคยมีการจัดอบรมหรือเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริตโดยตรง แต่ภายในองค์กรมีการจัดกิจกรรมตามประเพณี การฟังธรรมเทศนา การปฏิบัติธรรม และมีการจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต จากการจัดกิจกรรมโครงการและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กร เช่น การจัดกิจกรรมค่ายพัฒนาคุณธรรม คณะผู้บริหาร บุคลากร นักเรียน นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมค่ายพัฒนาคุณธรรม ซึ่งจากการจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรมได้มีการสอดแทรกข้อคิดและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เช่น หลักธรรมในชีวิตประจำวัน พรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 อริยสัจ 4 และสังคหวัตถุ หลักฆราวาสธรรม 4 หลักhiriโอดัปปะ หลักสันโดษ และหลักสุจริต

จากการจัดกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้คณาจารย์ เจ้าหน้าที่บุคลากร นักเรียน นักศึกษามีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ มีความศรัทธา และมีความรักในองค์กรสถาบันมากยิ่งขึ้น อีกทั้งในการทำงาน เป็นการทำงานที่เสมือนครอบครัวพี่น้อง ด้านผู้บริหารจากการทำกิจกรรมส่งผลให้ผู้บริหารมีความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่บุคลากรในทุกระดับ ส่งผลให้ผู้บริหารเข้าถึงเจ้าหน้าที่บุคลากรและสมาชิกภายในองค์กรมากยิ่งขึ้น และเมื่อมีการจัดกิจกรรมส่วนรวมเจ้าหน้าที่บุคลากรนักเรียนนักศึกษาจะพร้อมใจกันในการทำกิจกรรมนั้น ๆ เช่น กิจกรรมแห่เทียนพรรษาทุกคนจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน หรือกิจกรรมอาสาต่าง ๆ สมาชิกก็จะช่วยกันระดมทรัพยากรระดมทุนในการให้ความช่วยเหลือและจัดกิจกรรมร่วมกัน

2. รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สถาบันการศึกษา องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ควรมีการพัฒนา รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้

กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ (1) รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยการส่งเสริมการจัดกิจกรรมอบรมเป็นแผนประจำปี สถาบันทางการศึกษา องค์กรในเครือพุทธศาสนาให้ตระหนักถึงการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แก่บุคลากร เจ้าหน้าที่ นักเรียน นักศึกษา และปลูกฝังเด็ก ๆ ให้มีความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา (2) รูปแบบการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษา และองค์กรทางพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กร สถาบันในการแลกเปลี่ยนส่งเสริม ป้องกัน และต่อต้านการทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ และเครือข่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ให้มีการลงนามในรูปแบบความร่วมมือ

อภิปรายผล

กระบวนการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ภายในสถาบันการศึกษา ไม่เคยมีการจัดอบรมหรือเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริต โดยตรง มีการจัดกิจกรรมตามประเพณี การฟังธรรมเทศนา การปฏิบัติธรรม และโครงการที่สอดคล้องกับการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต สถานศึกษายังไม่มีมีการดำเนินการกิจกรรมด้านการต่อต้านการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรเทพ จันทรนิภ พบว่า สถาบันการศึกษา ไม่เคยมีการจัดอบรมหรือเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริตโดยตรง แต่ภายในองค์กรมีการจัดกิจกรรมตามประเพณี การฟังธรรมเทศนา การปฏิบัติธรรม การจัดกิจกรรม โครงการและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กร ดังกล่าวได้ส่งผลให้ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักเรียน นักศึกษา เกิดความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ มีความศรัทธา และมีความรักในองค์กรสถาบัน ดังนั้น สถาบันการศึกษาควรจัดกิจกรรมโครงการที่เกี่ยวกับการป้องกันและการต่อต้านการทุจริตขึ้นเป็นประจำ (พรเทพ จันทรนิภ, 2559)

ด้านผู้บริหารการทำกิจกรรมส่งผลให้ผู้บริหารมีความใกล้ชิดกับบุคลากรในทุกระดับ เข้าถึงบุคลากรและสมาชิกภายในองค์กรมากยิ่งขึ้น เมื่อมีการจัดกิจกรรมส่วนรวม บุคลากร นักเรียนนักศึกษา จะพร้อมใจกันในการทำกิจกรรมนั้น ๆ เช่น กิจกรรมแห่เทียนพรรษาทุกคนจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน หรือกิจกรรมอาสาต่าง ๆ สมาชิกก็จะช่วยกันระดมทรัพยากร ระดมทุนในการให้ความช่วยเหลือและจัดกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งในการจัดกิจกรรมได้มีการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมและการจัดทำโครงการต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมค่ายพัฒนาคุณธรรม มีคณะผู้บริหาร บุคลากร นักเรียนนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมค่ายพัฒนาคุณธรรม การจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรมได้มีการสอดแทรกข้อคิดและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมการรู้จักผิด-ชอบ ชั่ว-ดี ให้แก่ผู้บริหาร บุคลากร นักเรียนนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม

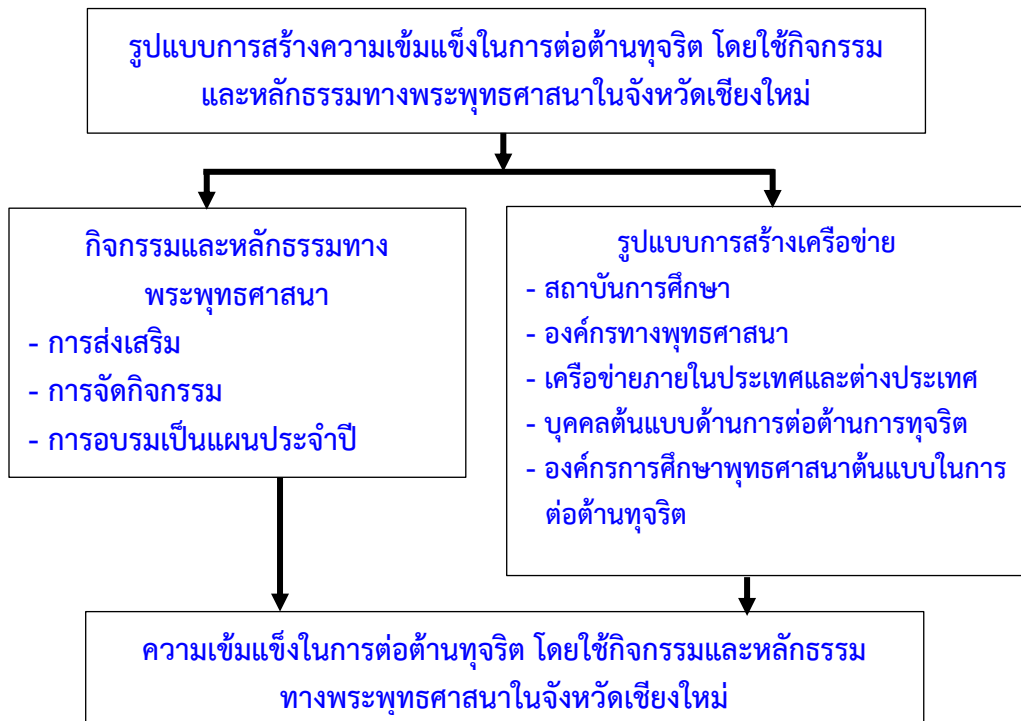
เช่น พรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 อริยสัจ 4 และสังคหัตถุ หลักฆราวาสธรรม 4 หลักหิริโอตตัปปะ หลักสันโดษ และหลักสุจริตการพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิตา ชุมนุญ ที่สรุปว่า ลักษณะสำคัญขององค์กรธรรมาภิบาลแนวพุทธประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) ใช้หลัก ทศพิธราชธรรม สังคหัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 และ อิทธิบาท 4 ในการบริหารองค์กร 2) ผู้บริหาร มีธรรม 3) องค์กรเน้นความพอเพียง และพึงพอใจ 4) มีวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับภูมิปัญญา ชาวบ้าน 5) น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมา ประยุกต์ใช้ และ 6) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในท้องถิ่นสำหรับรูปแบบและการบริหารจัดการธรรมาภิบาล (วนิตา ชุมนุญ, 2561)

รูปแบบการสร้างคามเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ควรมีการพัฒนารูปแบบ 2 รูปแบบ คือ (1) รูปแบบ การส่งเสริมการจัดกิจกรรม อบรมเป็นแผนประจำปี ให้แก่สถาบันทางการศึกษา องค์กรใน เครือพุทธศาสนา ให้ตระหนักถึงการสร้างคามเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริต โดยใช้กิจกรรม และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แก่บุคลากร เจ้าหน้าที่ นักเรียนนักศึกษา การส่งเสริมให้มี การจัดกิจกรรมการต่อต้านการทุจริตอยู่เป็นประจำจะทำให้เกิดความตระหนักรู้ เป็นการปลูก จิตสำนึกในการต่อต้านการทุจริตให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภยาเวย์ นาคเงินทอง และคณะ ที่สรุปว่า การปลูกจิตสำนึกโดยปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติให้บุคลากรมี ความรู้ ความเข้าใจ ยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม รมรงค์ให้รักษาศีลห้า ดำรงชีวิตตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถก่อให้เกิดการสร้างคามเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต (ศุภ ยาเวย์ นาคเงินทอง และคณะ, 2561)

รูปแบบการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษา และองค์กรต่าง ๆ ทางพุทธ ศาสนา เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กร สถาบันในการแลกเปลี่ยนส่งเสริม ป้องกันและ ต่อต้านการทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในจังหวัดเชียงใหม่และ เครือข่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ให้มีการลงนามในรูปแบบความร่วมมือ อาทิ บุคคล ต้นแบบด้านการต่อต้านการทุจริต องค์กรการศึกษาพุทธศาสนาต้นแบบกับการสร้างคามเข้มแข็ง ในการต่อต้านทุจริต และโครงการองค์กรการศึกษาพุทธศาสนาปลอดการทุจริต หรือความร่วมมือ ทางด้านวิชาการ องค์กรความรู้สู่การส่งเสริม ป้องกันและต่อต้านการทุจริต สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ศักดิ์สยามันต์ ไยสามเสน และประทีป พิษทองกลาง เครือข่ายการสอนวิชาการต่อต้านการ ทุจริตของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 12 แห่งในจังหวัดเชียงใหม่มีการจัดทำประมวลการสอน รายวิชาที่เหมาะสมกับสังคมเชียงใหม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต ให้สังคมตระหนัก ตื่นตัว ต่อต้านไม่จำยอมต่อการทุจริตและไม่ยอมรับ การทุจริตด้วยการบูรณาการความร่วมมือของผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิจนสำเร็จลุล่วง (ศักดิ์สา ยันต์ ไยสามเสน และประทีป พิษทองกลาง, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยรูปแบบการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การจัดกิจกรรมตามประเพณี การฟังธรรมเทศนา การปฏิบัติธรรม และมีการจัดทำโครงการต่าง ๆ ภายในองค์กร ส่งผลให้คณาจารย์ เจ้าหน้าที่บุคลากร นักเรียนนักศึกษา มีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ มีความศรัทธา และมีความรักในองค์กรสถาบันมาก ส่งผลให้ตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกันและต่อต้านการทุจริตมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยการส่งเสริม การจัดกิจกรรม การจัดการอบรม เป็นแผนประจำปี และการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษา และองค์กรทางพุทธศาสนา ทำให้การต่อต้านการทุจริตโดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเกิดความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ดังแผนภาพ

ภาพที่ 1 รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต โดยใช้กิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการสร้างกระบวนการรับรู้

เกี่ยวกับปัญหาทุจริตที่เป็นภัยต่อประเทศชาติ โดยใช้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน โดยต้องมีการส่งเสริม การจัดกิจกรรมอบรมในการต่อต้านการทุจริตเป็นแผนประจำปี สำหรับสถาบันทางการศึกษาและองค์กรในเครือพุทธศาสนา ซึ่งส่งผลให้เกิดความตระหนักรู้ในการต่อต้านการทุจริต การสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษา องค์กรทางพุทธศาสนา เครือข่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ หรือบุคคลต้นแบบด้านการต่อต้านการทุจริต องค์กรการศึกษาพุทธศาสนาต้นแบบกับการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริต อันนำไปสู่ความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริตได้ ซึ่งมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ 1) ควรมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมอบรมเป็นแผนประจำปี ให้แก่สถาบันทางการศึกษา องค์กรในเครือพุทธศาสนาให้ตระหนักถึงการสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริต 2) องค์กรพระพุทธศาสนาควรส่งเสริมนโยบายสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริตใน องค์กรพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น และข้อเสนอแนะการวิจัย 1) ควรศึกษาและวิจัยผลสัมฤทธิ์ จากการนำหลักธรรมสู่การสร้าง ความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริตในองค์กรอื่น อาทิภาคเอกชน ภาคธุรกิจ หรือองค์กรปกครองท้องถิ่น เป็นต้น 2) ควรศึกษาวิจัยเชิงลึกประเด็นความสำเร็จจาก การสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านทุจริตโดยบรรดา บ้าน วัด โรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564”. เรียกใช้เมื่อ 26 ตุลาคม 2563 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). “ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580”. เรียกใช้เมื่อ 26 ตุลาคม 2563 จาก https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_PlanOct2018.pdf
- ชุมแพ แสนยะบุตร และ ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ. (2560). การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และภาคประชาชนต่อต้านการทุจริตขององค์กรชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลกลางหมื่น อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 7(3), 53-62.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2565). 5 อันดับถูกร้องเรียนทุจริตมากที่สุด ยุคประยุทธ์ มหาไถไทยนำโด่ง 503 เรื่อง. เรียกใช้เมื่อ 15 สิงหาคม 2565 จาก (<https://www.prachachat.net/politics/news-871377>)
- ประชาชาติธุรกิจ. (2565). ดัชนีรับรู้ทุจริตไทยปี 2564 คะแนนตก หล่นไปอยู่อันดับ 110 ของโลก. เรียกใช้เมื่อ 15 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.prachachat.net/breaking-news/news-852409>

- พรเทพ จันทนิภ. (2559). การพัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ในภาครัฐเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในสังคมไทย. วารสารเกษมบัณฑิต, 16(1), 88-89.
- วนิดา ชุมนุม. (2561). ธรรมชาติของแนวพุทธ: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย, คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 11(2), 1-14.
- ศักดิ์สายันต์ ไยสามเสน และประทีป พิชทองกลาง. (2562). การพัฒนาคู่มือและสร้างเครือข่ายการสอนรายวิชาการต่อต้านการทุจริตในมหาวิทยาลัยในเขตภาคเหนือตอนบน. วารสารปัญญา, 26(2), 31-41.
- ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2555). สถานการณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 2(1), 1-9.
- ศุภเยาว์ นาคเงินทอง และคณะ. (2561). การป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกลไกพุทธบูรณาการ. วารสารมจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 7(2), 1-11.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่. (2564). รายงานผลการดำเนินงานเรื่องร้องเรียน-ร้องทุกข์ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2564. เรียกใช้เมื่อ 15 สิงหาคม 2565 จาก <https://chiangmaipao.go.th/cmpao/article-detail/3309/>
- Chansarn, S. . (2013). Corruption and Income Inequality in Society: A Cross-Country Review. Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities, 19(3), 35-59.